

Een bijzondere samenloop van gebeurtenissen

In Meijndel, het duingebied tussen Scheveningen en Wassenaar, komen uitgestrekte rietzomen en rietvelden voor. Deze vegetaties zijn een gevolg van de infiltratie en winning van drinkwater. In het voorjaar van 1984 werd riet op veel plaatsen massaal geel, vooral langs de infiltratieplassen. De oorzaak leek in eerste instantie een verhoogde transportchloring van het infiltratiewater te zijn, maar bij nader inzien bleek het om iets anders te gaan.

door ERIK WANDERS

Op veel plaatsen in Meijndel komt riet voor. Deze rietvegetaties staan direct of indirect in relatie met de infiltratie en winning van water. Langs de oevers van de infiltratieplassen komen rietzomen voor van wisselende breedte. Dit riet wordt niet gemaaid, omdat hiervan geen positieve gevolgen voor natuurbeheer te verwachten zijn.

RIET EN BEHEER

In valleien met geringe invloed van de infiltratie komen uitgestrekte rietvelden voor. Deze valleien lijken wat betreft waterhuishouding sterk op natuurlijke, vochtige duinvalleien: er is een met de seizoenen fluktuierende waterstand en alnaargelang de hoogte van het maaiveld varieert de bodem van de valleien van soms vochtig tot permanent onder water staand.

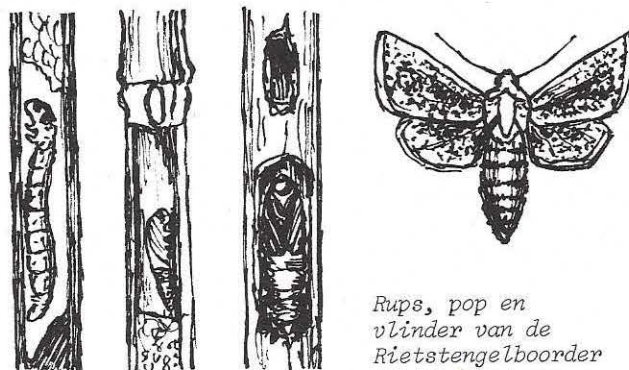
Deze overeenkomst met natuurlijke vochtige duinvalleien (en de betekenis die deze valleien kunnen hebben voor het natuurbehoud) zijn aanleiding voor een beheer waarbij een gunstige situatie voor natuurbehoud ontstaat. Gestreefd wordt naar een zoveel mogelijk natuurlijke vochthuishouding. Door plaatselijk regelmatig maaien en afvoeren wordt de successie afgeremd of teruggedraaid.

Behalve in deze valleien wordt ook nog riet gemaaid op de leiding- en winningsstroken. Naast natuurbeheer spelen hier ook waterleidingtechnische overwegingen een rol.

GEBEURTENISSEN IN 1984

In mei 1984 werd in verband met het optreden van de voor de gezondheid schadelijke bacterie *Acromonas hydrophila* de chlorering van het te infiltreren water verhoogd. Deze verhoogde chloordosering was waarneembaar bij de inlaten van water in de infiltratieplassen.

Nagenoeg tegelijkertijd viel het op dat riet langs de infiltratieplassen geel begon te kleuren en dat de toppen afstierven. Velen legden een verband met de veranderde waterkwaliteit. Het verschijnsel dat riet vooral bij de infiltratieplassen

Rups, pop en vlinder van de Rietstengelboorder

achteruitging, leek dit verder te bevestigen. Bij de dichtbij gelegen winningsmiddelen en in de vochtige valleien die verder van het infiltratiewater af lagen, leek er weinig aan de hand. Deze laatste twee groeiplaatsen hebben, doordat het water door het duinzandpakket toestroomt, een betere grondkwaliteit.

DE WERKELIJKE OORZAAK

Nader onderzoek leerde dat de oorzaak echter niet lag bij de waterkwaliteit. Ook vroeger was een afsterven van de riettoppen al eens opgevallen. Toen bleek het te gaan om een insectelarf die in de rietstengel leeft. Onderzoek van rietstengels en contacten met het Instituut voor Oecologisch Onderzoek bevestigde dat dit ook nu weer het geval was. Het betreft de rups van de Rietstengelboorder *Archanara geminipuncta*, een nachtvlinder. Deze rups leeft in de stengels van riet en voedt zich door de stengel van binnenuit aan te vreten. Door deze beschadiging sterft de stengeltop af. De invloed op riet vertoont een periodieke afwisseling. Voor Meijndel bestaat de indruk dat het om perioden van ca. 4 à 5 jaar gaat.

Essentieel in verband met de samenloop van gebeurtenissen in Meijndel is ook dat de rups leeft in riet met een doorsnede van meer dan 5,5 mm. Dat verklaart namelijk waarom wel langs de plasoevers het riet afstierf en niet of in mindere mate elders in het duin. Langs de plasoevers wordt niet gemaaid en is het riet dikker dan op plaatsen waar riet wel gemaaid wordt, zoals op winningsmiddelen en vochtige valleien. Daarbij kunnen ook groei-plaatsomstandigheden nog een invloed hebben op de stengeldikte en dus op het optreden van de Rietstengelboorder.

BRONNEN

- MOOK, J.H. & TOORN, J. van der, 1982. The influence of environmental factors and management on stands of *Phragmites australis*. Effect of burning frost and insect damage on shoot density and shoot size. Journal of Applied Ecology 19:477-499.
- TOORN, J. van der, 1982. Invloed van beschadigingen op de groei van riet en vegetatie-ontwikkeling in de IJsselmeerpolders. Vakblad voor Biologen 62(20):394-397.